

FN:s kommitté för barnets rättigheter

**Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 11 (2009)
Barn som tillhör ursprungsbefolkningar och deras
rättigheter enligt konventionen**

Översättning december 2012

Reviderad mars 2014

Originalspråk: Engelska

FN:S KOMMITTÉ FÖR BARNETS RÄTTIGHETER

CRC/C/GC/11

Femtionde sessionen

12 februari 2009

Inledning

1. Enligt inledningen till konventionen om barnets rättigheter ska konventionsstaterna ta "vederbörlig hänsyn till vikten av varje folks traditioner och kulturella värden när det gäller barnets skydd och harmoniska utveckling". Samtidigt som alla rättigheterna i konventionen gäller samtliga barn, oavsett om de tillhör en ursprungsbefolkning eller inte, var konventionen om barnets rättigheter den första kärnkonvention om mänskliga rättigheter där särskilda hänvisningar till barn som tillhör ursprungsbefolkningar fanns med i flera av bestämmelserna.

2. I artikel 30 i konventionen står följande. "I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning ska ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk."

3. Vidare står följande i artikel 29 i konventionen. "barnets utbildning ska syfta till att förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av förståelse, fred, tolerans, jämlikhet mellan könen och vänskap mellan alla folk, etniska, nationella och religiösa grupper och personer som tillhör urbefolkningar".

4. I artikel 17 i konventionen nämns särskilt att konventionsstaterna ska "uppmuntra massmedier att ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos ett barn som tillhör en minoritetsgrupp eller en urbefolkning".

5. De specifika hänvisningarna i konventionen till barn som tillhör ursprungsbefolkningar vittnar om ett erkännande av att de behöver särskilda åtgärder för att kunna åtnjuta sina rättigheter till fullo. Kommittén för barnets rättigheter har i sina granskningar av periodiska rapporter från konventionsstaterna konsekvent beaktat situationen för barn som tillhör ursprungsbefolkningar. Eftersom kommittén har noterat att barn som tillhör ursprungsbefolkningar ställs inför betydande utmaningar under utövandet av sina rättigheter har den utfärdat särskilda rekommendationer i sina slutsatser. Den allvarliga diskrimineringen av barn som tillhör ursprungsbefolkningar fortsätter i strid med artikel 2 i konventionen på en rad områden, till exempel deras tillgång till hälso- och sjukvård och utbildning. Detta har föranlett behovet att anta denna kommentar.

6. Förutom konventionen om barnets rättigheter har olika konventioner om mänskliga rättigheter spelat en viktig roll för att hantera situationen för barn som tillhör ursprungsbefolkningar och deras rätt till icke-diskriminering. Dessa är: Internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering från 1965, Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter från 1966 och Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter från 1966.

7. Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 169 om ursprungsbefolkningar och stamfolk i självstyrande länder från 1989 innehåller bestämmelser som främjar ursprungsbefolkningars rättigheter och särskilt betonar rättigheter på utbildningsområdet för barn som tillhör ursprungsbefolkningar.

8. År 2001 utsåg Förenta nationernas kommission för de mänskliga rättigheterna en särskild rapportör för situationen när det gäller ursprungsbefolkningars mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, vilket senare bekräftades av Rådet för mänskliga rättigheter 2007. Rådet har begärt att den särskilda rapportören speciellt ska uppmärksamma situationen för barn som tillhör ursprungsbefolkningar, och ett flertal rekommendationer som ingår i rapportörens års- och uppdragsrapporter har fokuserat på dessa barns specifika situation.

9. År 2003 höll Förenta nationernas permanenta forum för ursprungsfolk sitt andra möte på temat barn och ungdomar som tillhör ursprungsbefolkningar. Samma år höll Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter sin årliga "dag för allmän diskussion om rättigheter för barn som tillhör ursprungsbefolkningar" och antog då specifika rekommendationer som i första hand var riktade till konventionsstaterna, men även till FN-organ, mekanismer för mänskliga rättigheter, civilsamhället, bidragsgivare, Världsbanken och regionala utvecklingsbanker.

10. År 2007 antog FN:s generalförsamling förklaringen om urbefolkningars rättigheter. Den innehåller viktig vägledning om ursprungsbefolkningars rättigheter, och hänvisar specifikt till rättigheterna för barn som tillhör ursprungsbefolkningar på ett antal områden.

Syfte och struktur

11. Denna allmänna kommentar om rättigheter för barn som tillhör ursprungsbefolkningar, som de föreskrivs i konventionen, bygger på den rättsliga utveckling och de initiativ som just beskrivits.

12. Det främsta syftet med denna allmänna kommentar är att ge staterna vägledning i hur de ska uppfylla sina skyldigheter enligt konventionen när det gäller barn som tillhör ursprungsbefolkningar. Kommittén grundar denna allmänna kommentar på sin erfarenhet av att tolka konventionens bestämmelser gällande barn som tillhör ursprungsbefolkningar. Den allmänna kommentaren grundar sig vidare på rekommendationerna som antogs till följd av dagen för allmän diskussion om barn som tillhör ursprungsbefolkningar (Day of General Discussion on indigenous children) 2003, och återspeglar ett samrådsförfarande med relevanta intressenter, däribland barnen själva.

13. Denna allmänna kommentar syftar till att utforska de särskilda utmaningar som hindrar barn som tillhör ursprungsbefolkningar från att till fullo kunna åtnjuta sina rättigheter, och att framhäva de särskilda åtgärder som staterna måste vidta för att garantera att dessa barn ska kunna utöva sina rättigheter i verklig mening. Den allmänna kommentaren försöker vidare uppmuntra till god praxis och belysa positiva tillvägagångssätt för det praktiska genomförandet av rättigheterna för barn som tillhör ursprungsbefolkningar.

14. Artikel 30 i konventionen, om rätten att ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion och att använda sitt eget språk, är en central beståndsdel av denna allmänna kommentar, men syftet är att utforska de olika bestämmelser som kräver särskild uppmärksamhet när dessa rättigheter ska genomföras för barn som tillhör ursprungsbefolkningar. Särskild betoning läggs på det ömsesidiga förhållandet mellan relevanta bestämmelser, i synnerhet med konventionens grundprinciper som kommittén fastställt, nämligen rätten till icke-diskriminering, barnets bästa, rätten till liv, överlevnad och utveckling, samt rätten att bli hörd.

15. Kommittén noterar att konventionen innehåller hänvisningar till barn som tillhör såväl minoriteter som ursprungsbefolkningar. Vissa hänvisningar i denna allmänna kommentar kan vara relevanta för barn som tillhör minoritetsgrupper, och kommittén kan i framtiden besluta sig för att utarbeta en allmän kommentar som särskilt inriktar sig på barn som tillhör minoritetsgrupper.

Artikel 30 och staternas allmänna skyldigheter

16. Kommittén påminner om den nära koppling som finns mellan artikel 30 i konventionen om barnets rättigheter och artikel 27 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter. Båda artiklarna föreskriver specifikt rättigheten att tillsammans med andra medlemmar i gruppen ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion, och att använda sitt eget språk. Den fastställda rättigheten är både en

individuell och en kollektiv rättighet, och utgör ett viktigt erkännande av de kollektiva traditionerna och värderingarna hos ursprungsbefolkningar. Kommittén noterar att ursprungsbefolkningars rätt att utöva kulturella rättigheter kan vara nära förenad med att använda traditionellt territorium och att utnyttja dess tillgångar.¹

17. Artikel 30 är negativt formulerad, men förekomsten av en "rättighet" erkänns och det krävs att den inte får "förvägras". Följaktligen är en konventionsstat skyldig att säkerställa att denna rättighet och utövandet av den skyddas mot bestridanden och kränkningar. Kommittén instämmer med Kommittén för de mänskliga rättigheterna i att det krävs aktiva skyddsåtgärder, inte bara mot handlingar från själva konventionsstatens sida, antingen genom dess lagstiftande, rättsliga eller administrativa myndigheter, utan även mot handlingar som begås av andra personer inom konventionsstaten.²

18. Kommittén stöder här även kommitten för avskaffande av rasdiskriminering i dess uppdrag till konventionsstaterna att erkänna och respektera ursprungsfolkens distinkta kulturer, historia, språk och livsstil som ett berikande av statens kulturella identitet och främja bevarandet av dem.³

19. Det grundläggande kriteriet för en ursprungsbefolkningens existens är självidentifiering.⁴ Det finns inget krav på att konventionsstaterna ska ha erkänt ursprungsbefolkningar officiellt för att de ska få utöva sina rättigheter.

20. Kommittén har i sin granskning av konventionsstaternas rapporter observerat att staterna, när de uppfyller sina skyldigheter enligt konventionen, inte ägnar tillräcklig uppmärksamhet åt rättigheter för barn som tillhör ursprungsbefolkningar och åt att främja deras utveckling. Kommittén anser att specialåtgärder genom lagstiftning och politiska riktlinjer för att skydda barn som tillhör ursprungsbefolkningar bör ske i samråd med de berörda lokalsamhällena⁵ och genom att barn deltar i samrådsförfarandet enligt vad som föreskrivs i artikel 12 i konventionen. Kommittén anser att samråd bör genomföras aktivt, av myndigheter eller andra av konventionsstaternas organ, på ett sätt som är kulturellt anpassat, garanterar att information finns tillgänglig för alla parter och säkerställer interaktiv kommunikation och dialog.

21. Kommittén uppmanar konventionsstaterna att säkerställa att artikel 30 får vederbörlig uppmärksamhet i genomförandet av konventionen. Konventionsstaterna bör i sina konventionsenliga periodiska rapporter lämna detaljerad information om särskilda åtgärder som har vidtagits för att garantera att barn som tillhör ursprungsbefolkningar kan åtnjuta de rättigheter som föreskrivs i artikel 30.

22. Kommittén understryker att kulturella sedvänjor som nämns i artikel 30 i konventionen måste utövas i överensstämmelse med andra bestämmelser i konventionen, och de kan under inga som helst omständigheter rättfärdigas om de anses vara skadliga för barnets värdighet, hälsa och utveckling.⁶ Om det förekommer skadliga sedvänjor, till exempel tidiga äktenskap och kvinnlig könsstympning, bör konventionsstaten arbeta tillsammans med ursprungssamhällena för att säkerställa att de utrotas. Kommittén uppmanar starkt

¹ Kommittén för de mänskliga rättigheterna, allmänna kommentar nr 23 om artikel 27, CCPR/C/Rev.1/Add.5, 1994, punkterna 3.2, 7. Rekommendationer utfärdade i samband med "dagen för allmän diskussion om rättigheter för barn som tillhör ursprungsbefolkningar", arrangerad av Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, 2003, punkt 4.

² Kommittén för de mänskliga rättigheterna, allmän kommentar nr 23 om artikel 27, CCPR/C/Rev.1/Add.5, 1994, punkt 6.1.

³ Kommittén för avskaffande av rasdiskriminering, allmän rekommendation nr 23 om ursprungsbefolkningar, 1997, ingår i A/52/18, bilaga V.

⁴ Internationella arbetsorganisationens konvention nr 169 om urbefolkningar och stamfolk i självstyrande länder, artikel 1.2.

⁵ Internationella arbetsorganisationens konvention nr 169, artiklarna 2, 6 och 27.

⁶ UNICEF Innocenti Digest No. 11, Ensuring the Rights of Indigenous Children, 2004, s. 7.

konventionsstaterna att ta fram och genomföra medvetandehöjande kampanjer, utbildningsprogram och lagstiftning för attitydförändringar och att vidta åtgärder mot könsroller och stereotyper som bidrar till skadliga sedvänjor.⁷

Grundläggande principer (artikel 2, 3, 6 och 12 i konventionen)

23. I artikel 2 fastställs konventionsstaternas skyldighet att säkerställa rättigheterna för varje barn inom sin jurisdiktion, utan någon form av diskriminering. Icke-diskriminering har av kommittén fastställts som en grundprincip med avgörande betydelse för genomförandet av samtliga rättigheter i konventionen. Barn som tillhör ursprungsbefolkningar har en okränkbar rättighet att inte diskrimineras. För att på ett ändamålsenligt sätt skydda barn från diskriminering är det konventionsstaternas skyldighet att säkerställa att principen om icke-diskriminering återspeglas i all nationell lagstiftning och att den kan tillämpas direkt, samt att efterlevnaden kan granskas på lämpligt sätt och genomdrivas av rätts- och förvaltningsorgan. Effektiva rättsmedel bör sättas in i rätt tid och vara tillgängliga. Kommittén framhäver att konventionsstatens skyldighet inte bara omfattar den offentliga, utan även den privata sektorn.

24. Som tidigare angetts, i kommitténs allmänna kommentar nr 5 om allmänna åtgärder för genomförande av konventionen för barnets rättigheter, kräver skyldigheten att inte diskriminera att staterna aktivt identifierar de individuella barn och grupper av barn för vilka det kan krävas specialåtgärder för att deras rättigheter ska erkännas och utövas. Kommittén betonar till exempel behovet av att insamlade data kategoriseras så att det blir möjligt att upptäcka eventuell diskriminering. Det kan även krävas förändringar i lagstiftning, förvaltning och resursfördelning för att åtgärda diskriminering, och utbildningsåtgärder för att förändra attityder.⁸

25. Kommittén noterar genom sin omfattande granskning av konventionsstaternas rapporter att barn som tillhör ursprungsbefolkningar tillhör de barn som behöver aktiva åtgärder för att de förutsättningar som ligger till grund för diskriminering ska undanröjas och för att säkerställa att de kan åtnjuta konventionens rättigheter jämbördigt med andra barn. Konventionsstaterna uppmanas att överväga att använda särskilda åtgärder för att säkerställa att barn som tillhör ursprungsbefolkningar har tillgång till kulturellt anpassade tjänster på områdena hälsa, näringslära, utbildning, rekreation och idrott, socialtjänster, boende, sanitet och rättskipning för unga lagöverträdare.⁹

26. Bland de aktiva åtgärder som konventionsstaterna behöver vidta återfinns är att rätt kategorisera data vid datainsamling, och att ta fram indikatorer för att identifiera områden på vilka barn som tillhör ursprungsbefolkningar diskrimineras eller kan diskrimineras. För att barn som tillhör ursprungsbefolkningar ska kunna åtnjuta sina rättigheter är måste bristerna i och hindren för detta identifieras, så att aktiva åtgärder kan genomföras i form av lagstiftning, resursfördelning, politiska riktlinjer och program.¹⁰

27. Konventionsstaterna bör säkerställa att informations- och utbildningsåtgärder riktade till allmänheten vidtas för att åtgärda diskrimineringen av barn som tillhör ursprungsbefolkningar. Skyldigheten enligt artikel 2 tillsammans med artiklarna 17, 29.1d och 30 i konventionen kräver att staterna tar fram offentliga kampanjer, informationsmaterial och en läroplan, både inom skola och för yrkesutövare, som fokuserar på rättigheter för barn som tillhör ursprungsbefolkningar och att undanröja diskriminerande attityder och sedvänjor, inklusive rasism. Vidare bör konventionsstaterna skapa meningsfulla möjligheter för att barn som tillhör ursprungsbefolkningar och andra

⁷ Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 4 om ungdomars hälsa och utveckling inom ramen för konventionen om barnets rättigheter, 2003, punkt 24.

⁸ Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 5 om allmänna åtgärder för genomförande av FN:s konvention om barnets rättigheter, 2003, punkt 12.

⁹ Rekommendationer utfärdade i samband med "dagen för allmän diskussion om rättigheter för barn som tillhör ursprungsbefolkningar", arrangerad av Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, 2003, punkt 9.

¹⁰ Ibid., punkt 6.

barn ska förstå och respektera olika kulturer, religioner och språk.

28. För att åtgärda diskriminering av barn som tillhör ursprungsbefolkningar bör konventionsstaterna i sina periodiska rapporter till kommittén identifiera åtgärder och program som har vidtagits angående förklaringen och handlingsprogrammet som antogs vid världskonferensen mot rasism, rasdiskriminering, främlingsfientlighet och intolerans 2001.¹¹

29. När särskilda åtgärder utformas bör konventionsstaterna beakta de behov barn som tillhör ursprungsbefolkningar har, eftersom de kan drabbas av en mängd olika former av diskriminering, och bör även ta med i beräkningen de olika förhållanden barn som tillhör ursprungsbefolkningar har i landsbygds- respektive stadsmiljöer. Det ska riktas särskild uppmärksamhet mot flickor för att säkerställa att de åtnjuter sina rättigheter i lika hög grad som pojkarna. Vidare ska konventionsstaterna säkerställa att det vidtas särskilda åtgärder för att stödja rättigheterna för barn med funktionsnedsättning som tillhör ursprungsbefolkningar.¹²

Barnets bästa

30. Tillämpningen av principen om barnets bästa kräver särskild uppmärksamhet när det är fråga om barn som tillhör ursprungsbefolkningar. Kommittén noterar att barnets bästa är både en individuell och en kollektiv rättighet, och när denna rättighet tillämpas för barn som tillhör ursprungsbefolkningar som grupp krävs att man särskilt beaktar hur rättigheten förhåller sig till kollektiva kulturella rättigheter. Barn som tillhör ursprungsbefolkningar har inte alltid ägnats den uttryckliga omtanke de förtjänar. I en del fall har deras särskilda situation överskuggats av frågor av bredare intresse för ursprungsbefolkningar (inklusive markrättigheter och politisk representation).¹³ Barnets bästa får inte förbises, eller kränkas, till förmån för gruppens bästa.

31. När statliga myndigheter, inklusive lagstiftande organ, försöker bedöma det bästa för ett barn som tillhör en ursprungsbefolkning, bör de beakta barnets kulturella rättigheter och behov av att utöva sådana rättigheter kollektivt tillsammans med medlemmar av sin grupp. När det gäller lagstiftning, strategier och program som påverkar barn som tillhör ursprungsbefolkningar i allmänhet, bör ursprungssamhället rådfrågas och få möjlighet att delta i processen om hur dess barns bästa generellt kan avgöras på ett kulturellt hänsynstagande sätt. I sådana samråd bör barn som tillhör den aktuella ursprungsbefolkningen så långt det är möjligt delta på ett meningsfullt sätt.

32. Kommittén anser att det kan finnas en skillnad mellan vad som är bäst för det individuella barnet och vad som är bäst för barnen som grupp. I beslut som gäller ett individuellt barn, oftast ett domstolsbeslut eller ett administrativt beslut, ska det enskilda barnets bästa komma i första hand. Hänsyn till barnets kollektiva kulturella rättigheter utgör emellertid en del av att fastställa barnets bästa.

33. Principen om barnets bästa kräver att staterna genomgående vidtar aktiva åtgärder i sina lagstiftande, administrativa och rättsliga system, som innebär att principen tillämpas systematiskt genom att hänsyn tas till hur beslut och handlingar påverkar barns rättigheter och intressen.¹⁴ Sådana åtgärder bör, för att i verklig mening garantera rättigheterna för barn som tillhör ursprungsbefolkningar, inbegripa utbildning och medvetandehöjande hos relevanta yrkeskategorier om vikten av att ta hänsyn till kollektiva kulturella rättigheter i

¹¹ Rekommendationer utfärdade i samband med "dagen för allmän diskussion om rättigheter för barn som tillhör ursprungsbefolkningar", arrangerad av Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, 2003, punkt 12.

¹² Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, inledning. FN:s förklaring om urbefolkningars rättigheter, A/RES/61/295, artikel 21 och 22.

¹³ UNICEF Innocenti Digest No. 11, Ensuring the Rights of Indigenous Children, 2004, s. 1.

¹⁴ Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 5 om allmänna åtgärder för genomförande av FN:s konvention om barnets rättigheter, 2003, punkt 12.

samband med fastställandet av barnets bästa.

Rätten till liv, överlevnad och utveckling

34. Kommittén noterar med oro att ett oproportionerligt högt antal barn som tillhör ursprungsbefolkningar lever i extrem fattigdom, vilket påverkar deras överlevnad och utveckling negativt. Kommittén är vidare oroad över den höga spädbarns- och barnadödligheten, liksom av undernäring och sjukdomar bland barn som tillhör ursprungsbefolkningar. Artikel 4 i konventionen ålägger konventionsstaterna att genomföra ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter så långt det är möjligt inom ramen för tillgängliga resurser, och vid behov göra det genom internationellt samarbete. I artikel 6 och 27 föreskrivs barns rätt till överlevnad och till en adekvat levnadsstandard. Staterna bör hjälpa föräldrar och andra som ansvarar för barnet att uppfylla denna rättighet genom att tillhandahålla kulturellt anpassad materiell hjälp och stödprogram, särskilt med avseende på kost, kläder och boende. Kommittén betonar behovet av att konventionsstaterna vidtar särskilda åtgärder för att säkerställa att barn som tillhör ursprungsbefolkningar åtnjuter rätten till en adekvat levnadsstandard, och att dessa åtgärder, jämte framstegsindikatorer, tas fram i samarbete med ursprungsbefolkningar, inklusive barnen.

35. Kommittén påminner om att den i sin allmänna kommentar nr 5 framlägger sin syn på barnets utveckling som ett "helhetsbegrepp som omfattar barnets fysiska, mentala, andliga, moraliska, psykologiska och sociala utveckling".¹⁵ I konventionens inledning understryks betydelsen av varje persons traditioner och kulturella värden, i synnerhet när det gäller barnets skydd och harmoniska utveckling. När det gäller barn som tillhör ursprungsbefolkningar vilkas lokalsamhällen har bibehållit en traditionell livsstil har användningen av traditionell mark avgörande betydelse för deras utveckling och upplevandet av den egna kulturen.¹⁶ Konventionsstaterna ska ta noggrann hänsyn till den kulturella betydelsen av traditionell mark och den naturmiljöns kvalitet, samtidigt som de så långt det är möjligt säkerställer barnens rätt till liv, överlevnad och utveckling.

36. Kommittén framhåller åter vikten av millennieutvecklingsmålen och uppmanar staterna att samarbeta med ursprungsbefolkningar, inklusive barnen, för att säkerställa att de millennieutvecklingsmål som gäller barn som tillhör ursprungsbefolkningar förverkligas fullt ut.

Respekt för barnets åsikter

37. När det gäller artikel 12 anser kommittén att det finns en skillnad mellan å ena sidan barnets rätt att bli hörd som individ, och å andra sidan principen om deltagande, som gör att barnen som grupp kan engageras i samråd om frågor som rör dem.

38. När det gäller det individuella barnet som tillhör en ursprungsbefolkning är konventionsstaten skyldig att respektera barnets rätt att personligen eller genom en företrädare uttrycka sin åsikt i frågor som påverkar honom eller henne, och att beakta denna åsikt i enlighet med barnets ålder och mognad. Denna skyldighet ska respekteras i alla slags rättsliga eller administrativa förfaranden. Konventionsstaten bör erbjuda en miljö som uppmuntrar barnet att fritt uttrycka sin åsikt, och bör då ha i åtanke de hinder som försvårar för barn som tillhör ursprungsbefolkningar att utöva denna rättighet. I rätten att bli hörd ingår rätten till en företrädare, kulturellt anpassad tolkning och även rätten att avstå från att uttrycka sin åsikt.

39. När rättigheten tillämpas för barn som tillhör ursprungsbefolkningar som grupp spelar konventionsstaten en viktig roll för att främja deras deltagande, och bör säkerställa att samråd äger rum med barnen i alla frågor som påverkar dem. Konventionsstaten bör utforma specialstrategier för att garantera att deltagandepincipen verkligen tillämpas för

¹⁵ Ibid.

¹⁶ UNICEF Innocenti Digest No. 11, Ensuring the Rights of Indigenous Children, 2004, s. 8.

gruppen i fråga. Konventionsstaten bör säkerställa att denna princip särskilt gäller i skolmiljön, alternativa omvårdnadsmiljöer och samhällgemenskapen i stort. Kommittén rekommenderar konventionsstaterna att arbeta tätt tillsammans med barn som tillhör ursprungsbefolkningar och deras lokalsamhällen för att utveckla, genomföra och utvärdera program, politik och strategier för konventionens genomförande.

Medborgerliga rättigheter och friheter (artikel 7, 8, 13–17 och 37a i konventionen)

Tillgång till information

40. Kommittén understryker vikten av att medierna tar särskild hänsyn till språkliga behov hos barn som tillhör ursprungsbefolkningar, i enlighet med artiklarna 17 d och 30 i konventionen. Kommittén uppmuntrar konventionsstaterna att stödja tillgången till medier på de egna språken för barn som tillhör ursprungsbefolkningar. Kommittén understryker rätten för barn som tillhör ursprungsbefolkningar att få tillgång till information, inklusive på det egna språket, för att de i praktiken ska kunna utöva sin rätt att bli hörd.

Födelseregistrering, medborgarskap och identitet

41. Konventionsstaterna är skyldiga att säkerställa att alla barn registreras omedelbart efter födseln och att de erhåller ett medborgarskap. Födelseregistrering bör vara kostnadsfri och allmänt tillgänglig. Kommittén oroas över att barn som tillhör ursprungsbefolkningar i högre grad än andra barn saknar födelseregistrering, och därmed löper större risk att vara statslösa.

42. Konventionsstaterna bör vidta särskilda åtgärder för att säkerställa att barn som tillhör ursprungsbefolkningar, inklusive de som bor i avlägsna områden, registreras i vederbörlig ordning. Sådana särskilda åtgärder, som bör genomföras efter samråd med de berörda lokalsamhällena, kan för att säkerställa tillgängligheten inbegripa mobila enheter, återkommande födelseregistreringskampanjer, eller att kontor för födelseregistrering upprättas i ursprungssamhällen.

43. Konventionsstaterna bör säkerställa att ursprungssamhällen informeras om vikten av födelseregistrering och om de negativa konsekvenserna för barn som inte har registrerats när det gäller utövandet av andra rättigheter. Konventionsstaterna bör säkerställa att information om detta finns tillgänglig för ursprungssamhällen på deras egna språk och att kampanjer för att höja allmänhetens medvetenhet genomförs i samråd med de berörda lokalsamhällena.¹⁷

44. Vidare bör konventionsstaterna, i enlighet med artikel 8 och 30 i konventionen, säkerställa att barn som tillhör ursprungsbefolkningar kan få traditionella namn som deras föräldrar väljer i överensstämmelse med sina kulturella traditioner, och rätten att behålla sin identitet. Konventionsstaterna bör införa nationell lagstiftning som ger föräldrar som tillhör ursprungsbefolkningar möjligheten att välja namn till sina barn efter eget önskemål.

45. Kommittén riktar staternas uppmärksamhet på artikel 8.2 i konventionen, som framhåller att ett barn som olagligen har fråntagits några, eller samtliga, delar av sin identitet ska ges lämplig hjälp och skydd för att snabbt återupprätta sin identitet. Kommittén uppmuntrar konventionsstaterna att ha i åtanke artikel 8 i Förenta nationernas förklaring om ursprungsbefolkningars rättigheter, i vilken det fastställs att effektiva mekanismer ska inrättas för att förebygga, och ge upprättelse för, varje handling som berövar ursprungsbefolkningar, däribland barn, deras etniska identiteter.

Familjemiljö och alternativ omvårdnad (artikel 5, 18.1, 18.2, 9–11, 19–21, 25,

¹⁷ UNICEF Innocenti Digest No. 11, Ensuring the Rights of Indigenous Children, 2004, s. 9.

27.4 och 39 i konventionen)

46. Artikel 5 i konventionen kräver att konventionsstaterna respekterar de rättigheter, ansvarsområden och förpliktelser som föräldrar, eller i förekommande fall släktingar eller medlemmar i lokalsamhället, har att på ett sätt som överensstämmer med den fortlöpande utvecklingen av barnets förmågor tillhandahålla ledning och råd för barnets utövande av de rättigheter som erkänns i konventionen. Konventionsstaterna bör säkerställa att effektiva åtgärder genomförs för att skydda integriteten för familjer i ursprungsbefolkningar och för ursprungssamhällen genom att de får hjälp med sitt barnuppfostringsansvar i enlighet med artikel 3, 5, 18, 25 och 27.3 i konventionen.¹⁸

47. Konventionsstaterna bör, i samarbete med familjer i ursprungsbefolkningar och deras lokalsamhällen, samla in data om barn som tillhör ursprungsbefolkningar, inklusive barn som befinner sig i familjehem och i adoptionsprocesser. Sådan information ska användas för att på ett kulturellt anpassat sätt utforma riktlinjer för hemmiljö och alternativ omvårdnad av barn som tillhör ursprungsbefolkningar. När det gäller utveckling, sociala insatser samt hälso- och utvecklingsprogram som påverkar barn som tillhör ursprungsbefolkningar ska barnets bästa, samt integriteten för familjer i ursprungsbefolkningar och för ursprungssamhällen, i första hand beaktas.¹⁹

48. Staterna bör dessutom alltid säkerställa att principen om barnets bästa är helt avgörande när det gäller att placera barn som tillhör ursprungsbefolkningar i alternativ omvårdnad. I enlighet med artikel 20.3 i konventionen ska staterna ta vederbörlig hänsyn till strävan att upprätthålla kontinuitet i barnets uppfostran, och ta hänsyn till barnets etniska, religiösa, kulturella och språkliga bakgrund. I konventionsstater där barn som tillhör ursprungsbefolkningar är överrepresenterade bland barn som har skilts från sin hemmiljö ska det i samråd med ursprungssamhällen tas fram särskilda politiska åtgärder för att minska antalet barn i alternativ omvårdnad och förhindra att de förlorar sin kulturella identitet. I synnerhet om ett barn placeras i omvårdnad utanför sitt lokalsamhälle ska konventionsstaten vidta särskilda åtgärder för att säkerställa att barnet kan behålla sin kulturella identitet.

Grundläggande hälsa och välmående (artikel 6, 18.3, 23, 24, 26, 27.1–27.3 i konventionen)

49. Konventionsstaterna ska säkerställa att alla barn åtnjuter bästa uppnåeliga hälsa och har tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster. Barn som tillhör ursprungsbefolkningar har ofta sämre hälsa än andra barn, bland annat på grund av sämre eller mer otillgängliga hälso- och sjukvårdstjänster. Kommittén noterar med oro utifrån konventionsstaternas rapporter att detta gäller både utvecklingsländer och industriländer.

50. Kommittén uppmanar konventionsstaterna att vidta särskilda åtgärder för att säkerställa att barn som tillhör ursprungsbefolkningar inte diskrimineras när det gäller att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa. Kommittén är oroad över de höga dödlighetstalen bland barn som tillhör ursprungsbefolkningar och noterar att konventionsstaterna har en skyldighet att aktivt säkerställa att barn som tillhör ursprungsbefolkningar har jämlik tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster och att bekämpa undernäring, liksom spädbarns-, barna- och mödradödlighet.

51. Konventionsstaterna bör vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att hälso- och sjukvårdstjänster är lättillgängliga för barn som tillhör ursprungsbefolkningar. Hälso- och sjukvårdstjänster bör så långt det är möjligt vara lokalt baserade, och planeras och administreras i samarbete med de berörda folkgrupperna.²⁰ Särskild hänsyn bör ägnas åt

¹⁸ Rekommendationer utfärdade i samband med "dagen för allmän diskussion om rättigheter för barn som tillhör ursprungsbefolkningar", arrangerad av Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, 2003, punkt 17.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Internationella arbetsorganisationens konvention nr 169, artikel 25.1, 25.2.

att säkerställa att hälso- och sjukvårdstjänster är kulturellt hänsynstagande och att information om tjänsterna finns tillgänglig på ursprungsbefolkningars språk. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt att säkerställa tillgång till hälso- och sjukvård för ursprungsbefolkningar som är bosatta på landsbygden och i avlägsna områden, samt i områden där det pågår väpnade konflikter, eller när de är migrerande arbetare, flyktingar eller internfördrivna. Konventionsstaterna bör även ägna särskild uppmärksamhet åt behoven hos barn med funktionsnedsättning som tillhör ursprungsbefolkningar och säkerställa att relevanta program och riktlinjer är kulturellt hänsynstagande.²¹

52. Hälso- och sjukvårdspersonal och medicinsk personal från ursprungssamhällen spelar en viktig roll som brobyggare mellan traditionell medicin och konventionella medicinska tjänster, och personal från lokala ursprungssamhällen bör därför anställas i första hand.²² Konventionsstaterna bör främja denna personals roll genom att förse dem med medel och utbildning för att möjliggöra att konventionell medicin används av ursprungssamhällen på ett sätt som tar hänsyn till deras kultur och traditioner. Kommittén påminner här om artikel 25.2 i Internationella arbetsorganisationens konvention nr 169 och artikel 24 och 31 i Förenta nationernas förklaring om ursprungsbefolkningars rättigheter, angående ursprungsbefolkningars rätt att använda sina traditionella mediciner.²³

53. Staterna bör vidta alla rimliga åtgärder för att säkerställa att barn och familjer som tillhör ursprungsbefolkningar och deras lokalsamhällen erhåller information och undervisning i frågor som gäller hälsa och förebyggande vård, som näringslära, amning, omvårdnad före och efter födsel, barn- och ungdomshälsa, vaccinationer, smittsamma sjukdomar (i synnerhet hiv/aids och tuberkulos), hygien, ren miljö och farorna med bekämpningsmedel och ogräsmedel.

54. När det gäller ungdomshälsa bör konventionsstaterna överväga specifika strategier för att ge ungdomar som tillhör ursprungsbefolkningar tillgång till upplysning och tjänster som rör sexualitet och fortplantning, inklusive familjeplanering och preventivmedel, farorna med tidig graviditet, förebyggande av hiv/aids, och förebyggande och behandling av sexuellt överförbara infektioner. Kommittén rekommenderar konventionsstaterna att för detta ändamål beakta allmän kommentar nr 3 om hiv/aids och barnets rättigheter (2003), och kommentar nr 4 om ungdomars hälsa och utveckling inom ramen för konventionen om barnets rättigheter (2003).²⁴

55. I vissa konventionsstater är självmordstalen bland barn som tillhör ursprungsbefolkningar betydligt högre än bland andra barn. När detta är fallet bör konventionsstaterna, efter samråd med det berörda lokalsamhället, utforma och genomföra en strategi för förebyggande åtgärder, och säkerställa att kompletterande ekonomiska medel och personalresurser avsätts till psykisk vård på ett kulturellt anpassat sätt för barn som tillhör ursprungsbefolkningar. För att analysera och bekämpa grundorsakerna bör konventionsstaten etablera och upprätthålla en dialog med ursprungssamhället.

Utbildning (artikel 28, 29 och 31 i konventionen)

56. Artikel 29 i konventionen föreskriver att utbildningsmålen för alla barn bland annat ska vara inriktade på att utveckla respekt för barnets egen kulturella identitet, språk och värderingar och för kulturer som skiljer sig från barnets egen. Ett annat mål är att förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av förståelse, fred, tolerans, jämlikhet mellan könen och vänskap mellan alla folk, etniska, nationella och religiösa grupper och personer som tillhör ursprungsbefolkningar. Målen för utbildning gäller utbildning för alla barn, och staterna bör säkerställa att de på ett adekvat sätt speglas i läroplan, läromedelsinnehåll, undervisningsmetoder och policyer. Staterna uppmanas att

²¹ Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 9 om rättigheter för barn med funktionsnedsättning, 2006.

²² Internationella arbetsorganisationens konvention nr 169, artikel 25.3.

²³ Förenta nationernas förklaring om urbefolkningars rättigheter, A/RES/61/295, artiklarna 24, 31.

²⁴ Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 3 om hiv/aids och barnets rättigheter, 2003, och allmän kommentar nr 4 om ungdomars hälsa, 2003.

för vidare vägledning se kommitténs allmänna kommentar nr 1 om utbildningens mål.²⁵

57. När barn som tillhör ursprungsbefolkningar får utbildning bidrar det till deras individuella utveckling, till lokalsamhällets utveckling, och till barnens deltagande i samhället i stort. Utbildning av god kvalitet gör det möjligt för barn som tillhör ursprungsbefolkningar att utöva och åtnjuta ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, både för sin egen och för sitt lokalsamhälles del. Det stärker också barns förmåga att utöva sina medborgerliga rättigheter för att kunna påverka politiska strategier som syftar till att förbättra skyddet av mänskliga rättigheter. Att genomföra rätten till utbildning för barn som tillhör ursprungsbefolkningar är därmed ett nödvändigt medel för att ge individerna egenmakt och ursprungsbefolkningarna självbestämmande.

58. För att säkerställa att målen för utbildning ligger i linje med konventionen är konventionsstaterna ansvariga för att skydda barn från alla former av diskriminering, vilket fastslås i artikel 2 i konventionen, samt för att aktivt bekämpa rasism. Denna skyldighet är särskilt aktuell när det gäller barn som tillhör ursprungsbefolkningar. För att verkligen genomföra denna förpliktelse bör konventionsstaterna säkerställa att läroplanen, utbildningsmaterialet och historieböckerna beskriver ursprungsbefolkningars lokalsamhällen och kulturer på ett rättvist, korrekt och informativt sätt.²⁶ Diskriminerande metoder, till exempel restriktioner mot att bära kulturspecifik och traditionell klädsel, bör undvikas i skolmiljön.

59. Artikel 28 i konventionen anger att konventionsstaterna ska säkerställa att grundläggande skolutbildning är obligatorisk och tillgänglig för alla barn på lika villkor. Konventionsstaterna uppmuntras att tillhandahålla både teoretisk och yrkesinriktad gymnasieutbildning och göra den tillgänglig för alla barn. I praktiken är dock sannolikheten för att barn som tillhör ursprungsbefolkningar ska börja skolan lägre, och siffrorna är fortsatt högre än för andra barn när det gäller avhopp från skolan samt analfabetism. De flesta barn som tillhör ursprungsbefolkningar har begränsad tillgång till utbildning på grund av en mängd faktorer, inklusive för få utbildningsinrättningar och lärare, direkta eller indirekta utbildningskostnader, och även brist på kulturellt anpassade och tvåspråkiga läroplaner i enlighet med artikel 30. Barn som tillhör ursprungsbefolkningar stöter dessutom ofta på diskriminering och rasism i skolmiljön.

60. För att barn som tillhör ursprungsbefolkningar ska åtnjuta sin rätt till utbildning på samma villkor som andra barn bör konventionsstaterna säkerställa en rad åtgärder för detta ändamål. Konventionsstaterna bör avsätta riktade ekonomiska och materiella resurser samt personalresurser för att genomföra strategier och program som specifikt syftar till att förbättra tillgången till utbildning för barn som tillhör ursprungsbefolkningar. I artikel 27 i Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 169 fastställs att utbildningsprojekt och utbildningstjänster bör tas fram och genomföras i samarbete med de berörda befolkningarna i syfte att bemöta deras specifika behov. Vidare bör staterna erkänna ursprungsbefolkningars rätt att etablera egna utbildningsinrättningar, förutsatt att inrättningarna uppfyller minimikrav som har fastställts av den behöriga myndigheten i samråd med befolkningarna själva.²⁷ Staterna bör vidta alla rimliga åtgärder för att säkerställa att ursprungssamhällen är medvetna om värdet och vikten av utbildning och betydelsen av att samhällsgemenskapen stöder skolinskrivning.

61. Konventionsstaterna bör säkerställa att skolor är lättillgängliga på platser där barn som tillhör ursprungsbefolkningar bor. Om det krävs bör konventionsstaterna stödja användningen av medier som radiosändningar och (internetbaserade) utbildningsprogram

²⁵ Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 1 om utbildningens mål, 2001.

²⁶ Internationella arbetsorganisationens konvention nr 169, artikel 31, FN:s förklaring om urbefolkningars rättigheter, A/RES/61/295, artikel 15.

²⁷ Internationella arbetsorganisationens konvention nr 169, artikel 27.

på distans för utbildningssyften, samt inrätta mobila skolor för ursprungsbefolkningar med nomadiska traditioner. Skolåret bör även ta hänsyn till och om möjligt anpassas till kulturella sedvänjor, samt till jordbrukssäsonger och högtidsperioder. Konventionsstaterna bör inrätta internat utanför ursprungssamhällen endast när det är nödvändigt, eftersom detta kan motverka skolinskrivningen för barn som tillhör ursprungsbefolkningar, i synnerhet flickor. Internat bör följa kulturellt hänsynstagande normer och granskas regelbundet. Man bör även försöka säkerställa att barn som inte bor i sina egna lokalsamhällen har tillgång till utbildning på ett sätt som respekterar deras kultur, språk och traditioner.

62. Artikel 30 i konventionen fastställer rättigheten för barn som tillhör en ursprungsbefolkning att använda sitt eget språk. Utbildning på barnets eget språk är en nödvändig förutsättning för att genomföra denna rättighet. Artikel 28 i Internationella arbetsorganisationens konvention nr 169 fastställer att barn som tillhör ursprungsbefolkningar ska få lära sig att läsa och skriva på sitt eget språk, utöver att ges möjlighet att lära sig de officiella språken i landet flytande.²⁸ Tvåspråkiga och interkulturella läroplaner är viktiga kriterier för undervisning av barn som tillhör ursprungsbefolkningar. Lärare för barn som tillhör ursprungsbefolkningar ska så långt det är möjligt rekryteras från ursprungssamhällen och ges det stöd och den utbildning som krävs.

63. När det gäller artikel 31 i konventionen noterar kommittén de många positiva fördelarna med att delta i idrott, traditionella sporter, idrottsundervisning och rekreativa aktiviteter, och uppmanar konventionsstaterna att säkerställa att barn som tillhör ursprungsbefolkningar kan utöva dessa rättigheter i verklig mening.

Särskilda skyddsåtgärder (artikel 22, 30, 38, 39, 40, 37 b–d, 32–36 i konventionen)

Barn i väpnade konflikter och flyktingbarn

64. Under sina granskningar av konventionsstaternas rapporter har kommittén dragit slutsatsen att barn som tillhör ursprungsbefolkningar är särskilt utsatta i väpnade konflikter eller under inrikes oroligheter. Ursprungsbefolkningar är ofta bosatta i områden som är åtråvärda på grund av sina naturtillgångar, eller för att de på grund av sitt avlägsna läge utgör en bas för ickestatliga beväpnade grupper. De kan också vara bosatta nära omtvistade gränser.²⁹

65. Barn som tillhör ursprungsbefolkningar som lever under sådana villkor har löpt och löper risk att falla offer för attacker mot deras lokalsamhällen och att dödas, våldtas, torteras, fördrivas eller kidnappas, att bevittna grymheter och att skiljas från sina föräldrar och sitt lokalsamhälle. Väpnade styrkor har specifikt attackerat skolor, vilket har medfört att barn som tillhör ursprungsbefolkningar berövats tillgång till utbildning. Barn som tillhör ursprungsbefolkningar har även värvats av väpnade styrkor och tvingats begå grymheter, ibland också mot sina egna lokalsamhällen.

66. Artikel 38 i konventionen ålägger konventionsstaterna att säkerställa att den humanitära rättens regler respekteras, att skydda civilbefolkningen och att ta hand om barn som har drabbats av väpnade konflikter. Konventionsstaterna bör ägna särskild uppmärksamhet åt de risker barn som tillhör ursprungsbefolkningar utsätts för under krigshandlingar, och vidta så omfattande skyddsåtgärder som möjligt i samråd med de berörda lokalsamhällena. Militär aktivitet på ursprungsbefolkningars territorium bör undvikas i största möjliga utsträckning – kommittén påminner här om artikel 30 i FN:s

²⁸ Internationella arbetsorganisationens konvention nr 169, artikel 28.

²⁹ UNICEF Innocenti Digest No. 11, Ensuring the Rights of Indigenous Children, 2004, s. 13.

förklaring om urbefolkningars rättigheter.³⁰ Konventionsstaterna bör inte kräva att barn under 18 års ålder som tillhör ursprungsbefolkningar gör militärtjänst. Konventionsstaterna uppmuntras att ratificera och genomföra det fakultativa protokollet till konventionen om barn i väpnade konflikter.

67. Barn som tillhör ursprungsbefolkningar och som har fallit offer för värvning i väpnad konflikt bör ges tillgång till de stödtjänster som krävs för återanpassning till familjer och lokalsamhällen. I enlighet med artikel 39 i konventionen ska konventionsstaterna vidta alla lämpliga åtgärder för att främja fysisk och psykisk återhämtning och social återanpassning för ett barn som har fallit offer för någon form av utnyttjande, övergrepp, tortyr eller annan form av grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning i väpnade konflikter. När det gäller barn som tillhör ursprungsbefolkningar bör detta göras med tillbörlig hänsyn till barnets kulturella och språkliga bakgrund.

68. Barn som tillhör ursprungsbefolkningar och som har fördrivits internt, eller blivit flyktingar, bör ges särskild uppmärksamhet och humanitär hjälp på ett kulturellt hänsynstagande sätt. Säkert återvändande och återbördande av kollektiv och enskild egendom bör främjas.

Ekonomiskt utnyttjande

69. I artikel 32 i konventionen föreskrivs att alla barn har rätt till skydd mot ekonomiskt utnyttjande och mot att utföra arbete som kan vara skadligt, hindra barnets utbildning, äventyra barnets hälsa eller fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 138 (om minimiålder), och konvention nr 182 (om förbud mot och omedelbara åtgärder för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete) ställer upp parametrar för att urskilja å ena sidan barnarbete som behöver avskaffas, och å andra sidan godtagbart arbete som utförs av barn, inklusive verksamhet som möjliggör för barn som tillhör ursprungsbefolkningar att skaffa sig försörjningsfärdigheter, identitet och kultur. Barnarbete är arbete som berövar barn deras barndom, potential och värdighet, och som är skadligt för deras fysiska och psykiska utveckling.³¹

70. I konventionen om barnets rättigheter finns bestämmelser som rör användandet av barn i olaglig tillverkning och handel med narkotika (artikel 33), sexuellt utnyttjande (artikel 34), handel med barn (artikel 35) och barn i väpnade konflikter (artikel 38). Dessa bestämmelser har nära koppling till definitionen av de värsta formerna av barnarbete enligt Internationella arbetsorganisationens konvention nr 182. Kommittén noterar med stor oro att barn som tillhör ursprungsbefolkningar i oproportionerlig utsträckning är drabbade av fattigdom och löper särskilt stor risk att användas i barnarbete, i synnerhet de värsta formerna, som slaveri, tvångsarbete, handel med barn (inklusive för hushållsarbete), användning i väpnad konflikt, prostitution och farligt arbete.

71. Att förebygga exploaterande barnarbete bland barn som tillhör ursprungsbefolkningar kräver (på samma sätt som för andra barn) ett rättighetsbaserat tillvägagångssätt, och är nära kopplat till främjandet av utbildning. För att få slut på exploaterande barnarbete inom ursprungssamhällen måste konventionsstaterna identifiera de hinder för utbildning som finns, och de rättigheter och behov som är specifika för barn som tillhör ursprungsbefolkningar när det gäller skolutbildning och yrkesutbildning. Detta kräver särskilda åtgärder för att upprätthålla en dialog med ursprungssamhällen och föräldrar om vikten av och fördelarna med utbildning. Åtgärder för att bekämpa exploaterande barnarbete kräver även att en analys görs av de strukturella grundorsakerna till utnyttjande

³⁰ Förenta nationernas förklaring om urbefolkningars rättigheter, A/RES/61/295, artikel 30.

³¹ Internationella arbetsorganisationen, Handbook on Combating Child Labour among Indigenous and Tribal Peoples (Handbok för att bekämpa barnarbete bland ursprungs- och stamfolk), 2006, punkt 9.

av barn, att data samlas in, och att förebyggande program utformas och genomförs med lämplig tilldelning av ekonomiska och personella resurser från konventionsstatens sida, vilket ska genomföras i samråd med ursprungssamhällen och deras barn.

Sexuellt utnyttjande och människohandel

72. I artikel 34 och 35 i konventionen uppmanas staterna med hänsyn till bestämmelserna i artikel 20 att säkerställa att barn skyddas mot sexuellt utnyttjande och övergrepp, liksom bortförande av eller handel med barn för något som helst ändamål. Kommittén är oroad över att barn som tillhör ursprungsbefolkningar som är drabbade av fattigdom och i stor utsträckning flyttar till städer, löper stor risk att falla offer för sexuellt utnyttjande och människohandel. Flickor är särskilt utsatta, i synnerhet de som saknar födelserregistrering. För att förbättra skyddet för alla barn, inklusive barn som tillhör ursprungsbefolkningar, uppmanas konventionsstaterna att ratificera och genomföra det fakultativa protokollet om handel med barn, barnpornografi och barnprostitution.

73. Staterna bör i samråd med ursprungssamhällen, inklusive barn, ta fram skyddsåtgärder och avsätta riktade ekonomiska resurser och personalresurser för att genomföra dem. Staterna bör grunda förebyggande åtgärder på studier som inbegriper dokumentation av kränkingsmönstren och analys av grundorsakerna.

Rättskipning för unga lagöverträdare

74. I artikel 37 och 40 i konventionen garanteras barnens rättigheter när de befinner sig inom, eller kommer i kontakt med, staternas rättsliga system. Kommittén noterar med oro att barn som tillhör ursprungsbefolkningar ofta frihetsberövas i oproportionerligt stor omfattning, vilket i en del fall kan tillskrivas strukturell diskriminering från rättssystemets och/eller samhällets sida.³² För att komma till rätta med den stora omfattningen av frihetsberövande vill kommittén rikta konventionsstaternas uppmärksamhet på artikel 40.3 i konventionen. Den kräver att staterna, när det är lämpligt, vidtar åtgärder för att hantera barn som misstänks, åtalas för eller befinns skyldiga att ha begått brott utan att behöva använda domstolsförfarande. Kommittén har i sin allmänna kommentar nr 10 om barnets rättigheter inom rättskipning för unga lagöverträdare (2007) och i sina slutsatser konsekvent framhållit att gripande, anhållande, häktning eller frihetsberövande av ett barn endast får användas som en sista utväg.³³

75. Konventionsstaterna uppmanas att vidta alla lämpliga åtgärder för att stödja ursprungsbefolkningar i utformandet och genomförandet av system för traditionell reparativ rättvisa, så länge dessa program är i överensstämmelse med de rättigheter som fastställs i konventionen, i synnerhet barnets bästa.³⁴ Kommittén riktar konventionsstaternas uppmärksamhet på Förenta nationernas riktlinjer för förhindrande av ungdomsbrottlighet, som uppmanar till att ta fram lokalt förankrade projekt för att förebygga ungdomsbrottlighet.³⁵ Konventionsstaterna bör sträva efter att i samråd med ursprungsbefolkningar stödja framtagandet av lokalt förankrade riktlinjer, program och tjänster som beaktar de behov och den kultur barn som tillhör ursprungsbefolkningar, deras familjer och lokalsamhällen har. Staterna bör tillhandahålla tillräckliga resurser till rättskipningssystem för unga lagöverträdare, inklusive de som utarbetas och genomförs av ursprungsbefolkningar själva.

76. Kommittén påminner konventionsstaterna om att alla barn, i enlighet med artikel 12 i konventionen, ska beredas möjlighet att höras i varje rättsligt eller straffrättsligt förfarande

³² Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 10 om barnets rättigheter inom rättskipning för unga lagöverträdare, 2007, punkt 6.

³³ Ibid., punkt 23.

³⁴ Rekommendationer utfärdade i samband med "dagen för allmän diskussion om rättigheter för barn som tillhör ursprungsbefolkningar", arrangerad av Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, 2003, punkt 13.

³⁵ Förenta nationernas riktlinjer för förhindrande av ungdomsbrottlighet, "Riyadhriktlinjerna", 1990.

som rör dem, antingen direkt eller genom en företrädare. När det gäller barn som tillhör ursprungsbefolkningar bör konventionsstaterna vidta åtgärder för att säkerställa att en tolk tillhandahålls kostnadsfritt om det behövs, och att barnet garanteras juridiskt biträde på ett kulturellt hänsynstagande sätt.

77. Yrkesutövare inom brottsbekämpande myndigheter och rättsväsendet bör få lämplig utbildning om innehållet och innebörden i bestämmelserna i konventionen och dess fakultativa protokoll, inklusive behovet att anta särskilda skyddsåtgärder för barn som tillhör ursprungsbefolkningar och för andra specifika grupper.³⁶

Konventionsstaternas skyldigheter och tillsyn av konventionens genomförande

78. Kommittén påminner konventionsstaterna om att de, i och med att de ratificerat konventionen, är skyldiga att säkerställa förverkligandet av alla rättigheter i konventionen för alla barn inom deras jurisdiktion. Skyldigheten att respektera och skydda kräver av varje konventionsstat att den säkerställer att barn som tillhör ursprungsbefolkningar kan utöva dessa rättigheter utan att utövningen på något sätt inskränks av handlingar från konventionsstatens sida genom dess lagstiftande, rättsliga eller administrativa myndigheter, eller handlingar av annan enhet eller pension inom konventionsstaten.

79. Artikel 3 i konventionen kräver att konventionsstaterna i alla åtgärder som gäller barn garanterar barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa. Artikel 4 i konventionen kräver att konventionsstaterna vidtar åtgärder för att genomföra konventionen så långt

det är möjligt inom ramen för tillgängliga resurser. I artikel 42 föreskrivs att konventionsstaterna ska

garantera att barn och vuxna får information om konventionens principer och bestämmelser.

80. För att i praktiken genomföra konventionens rättigheter för barn som tillhör ursprungsbefolkningar behöver konventionsstaterna anta lämplig lagstiftning i överensstämmelse med konventionen. Tillräckliga resurser bör avsättas och särskilda åtgärder antas inom en rad områden för att säkerställa att barn som tillhör ursprungsbefolkningar i praktiken åtnjuter sina rättigheter jämbördigt med andra barn. Det bör göras ytterligare ansträngningar för att samla in och kategorisera data och ta fram indikatorer för utvärdering av i vilken utsträckning rättigheterna för barn som tillhör ursprungsbefolkningar har genomförts. För att utarbeta strategier och projekt på ett kulturellt hänsynstagande sätt bör konventionsstaterna samråda med ursprungssamhällen och direkt med barn som tillhör ursprungsbefolkningar. Yrkesutövare som arbetar med barn som tillhör ursprungsbefolkningar bör utbildas i att ta hänsyn till kulturella aspekter av barns rättigheter.

81. Kommittén uppmanar konventionsstaterna att i tillämpliga fall på ett bättre sätt i sina periodiska rapporter till kommittén integrera information om genomförandet av rättigheter för barn som tillhör ursprungsbefolkningar och om vidtagandet av särskilda åtgärder i detta avseende. Kommittén uppmanar även konventionsstaterna att stärka arbetet för att översätta och sprida information om konventionen och dess fakultativa protokoll och om rapporteringsförfarandet till ursprungssamhällen och deras barn, för att de ska kunna delta mer aktivt i granskningsprocessen. Kommittén uppmanar även ursprungssamhällen att använda konventionen som en möjlighet att bedöma hur deras barns rättigheter genomförs.

82. Kommittén uppmanar slutligen konventionsstaterna att tillämpa ett rättighetsbaserat

³⁶ Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 10 om barnets rättigheter inom rättsskipning för unga lagöverträdare, 2007, punkt 97.

synsätt för barn som tillhör ursprungsbefolkningar, med utgångspunkt i konventionen och andra relevanta internationella standarder, till exempel Internationella arbetsorganisationens konvention nr 169 och Förenta nationernas förklaring om urbefolkningars rättigheter. För att garantera en effektiv tillsyn av genomförandet av rättigheterna för barn som tillhör ursprungsbefolkningar uppmanas konventionsstaterna att förstärka det direkta samarbetet med ursprungssamhällen, och om så behövs söka tekniskt samarbete med internationella organ, däribland Förenta nationernas enheter. Att barn som tillhör ursprungsbefolkningar får större egenmakt och i verklig mening utövar sin rätt till kultur, religion och språk ger en viktig grundval för en kulturellt mångfaldig stat i samstämmighet med och efterlevnad av dess förpliktelser när det gäller mänskliga rättigheter.
